

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder. — Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr Dr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Grootegast; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visée, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 14, Kampen; voor medewerkers: rechtstreeks aan hen of aan de administratie.

Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes. Tel. 2424 — Postrek. Nummer 406040 ten name van „DE REFORMATIE“, GOES.

Abonn.: / 4.— per halfj., buitenl. / 10.— per jaar; losse nummers 20 cent, alles bij vooruitbetaling. Advertentiën: 20 cent per m.m.

INHOUD: Hoofdartikel: Professor Dr D. P. D. Fabius. — Op en om 't kerkplein: Den weg Gods nauwkeuriger uitleggen. — Uit de Schrift: „Voorzichtig wandelen“ (Ef. 5:15). — Kerkelijk leven: Over Sumatra. — Dr J. Ridderbos over Deuteronomium, 1. — Wie „erkent“ nu

eigenlijk anderer doop? — Theol. Hoogeschooldag 1951. — Procedure over den naam der kerken aangekondigd. — Boekbespreking. — Zending en Evang.: Het front blijven zien. — Aan een jongeren tijdgenoot: Hoe bouw jij je menu? — Kerknieuws.

Professor Dr D. P. D. FABIUS

1851 - 6 Juli - 1951

HOOFDARTIKEL

„Een buiten-model man“

Al wat de eere van het door ons beleden beginsel hoog kan houden is U levens-tinctuur voor Uw hart.

Dr A. Kuyper in een toespraak tot Dr D. P. D. Fabius.

Toen Sikkeld dood was, begon men zijn werken te populariseren.

Zoo zal ook Fabius zijn beurt krijgen. Ds J. E. Vonkenberg.

De naam Fabius is voor de meesten onzer — althans voor het jongere geslacht — een klank en meer niet. Dat is trouwens ook met namen van andere Voortrekkers het geval. Wanneer een predikant op de catechisatie eens informeert wie mannen als Bidderdijk, Da Costa, Capadose, Groen van Prinsterer, Hendrik de Cock, Van Raalte, Brummelkamp, Scholte, Gezelle Meerburg, Kuyper, Rutgers, Woltjer, Lindeboom, De Savornin Lohman of Fabius toch wel waren, dan zwijgen verreweg de meesten als het graf. Men kent van deze mannen meestal niet eens meer den naam. En dat, terwijl ieder van hen waard is ook door het tegenwoordig geslacht gekend te worden. Want de gedachtenis des rechtvaardigen is voor de nakomelingschap een zegen. Met den arbeid van deze mannen heeft God in de vorige en ten deele nog in onze eeuw Zijn eigen werk zoo nauw samengeweven, dat onbekendheid met het werk deze mannen tegelijk een lacune beteekent in de kennis van des HEEREN werk, dat hij in deze landen gedaan heeft voor Zijn kerk. Hier openbaart zich ook onder ons een onttellend gebrek aan historisch besef. Erger nog: wanneer wij in de kerk zingen den honderd-achtendertigsten psalm:

Dan zingen zij in God verblijd
aan Hem gewijd
van 's HEEREN wegen,

dan is het de vraag, of ons geslacht die „wegen des HEEREN“ nog kent. Of onder ons nog is de geloovige traditie van de daden Gods, waarvan Psalm 78 spreekt: „Opdat het navolgende geslacht die weten zou, de kinderen, die geboren zouden worden; en zouden opstaan, en vertellen ze hun kinderen; en dat zij hun hoop op God zouden stellen, en Gods daden niet vergeten, maar Zijn geboden bewaren; en dat zij niet zouden worden gelijk hun vaders, een wederhoorig en wederspanning geslacht, een geslacht dat zijn hart niet richtte, en welks geest niet getrouwd was met God“.

In dat gebrek kan een enkele gedenktag, een enkel dagbladartikel niet voorzien. Hier is bekeering, ook daarin dóórgegaande reformatie noodig. Onze menschen,

onze jeugd, met name onze studeerende jongeren, zullen weer een „verfrisschend bad in de historie“ moeten nemen, de werken van genoemde mannen moeten ter hand nemen om, toegerust met de kennis van Gods daden aan het voorgelicht en in aansluiting aan hun werk, eigen tijd en eigen taak te verstaan.

Damme Paul Dirk Fabius werd op den 6en Juli 1851 geboren te Garderen op de Veluwe, als zoon van den toenmaligen orthodox-Hervormden predikant. Later verhuisde het gezin naar Broek in Waterland, daarna naar IJsselstein. Op negenjarigen leeftijd verloor hij zijn vader. De band aan zijn moeder was warm en hecht. Dit laatste blijkt o.a. uit een brief, op den 1en April 1877 aan hem geschreven door zijn boezemvriend, den later uit den Doleantietijd zoo bekend geworden predikant van Voorthuizen, Dr Mr Willem van den Bergh. Deze, die zelf op jeugdigen leeftijd zijn moeder verloren had, schrijft dan — het is de verjaardag van Fabius' moeder: — „Ik zelf weet uit het gemis te goed, wat eene moeder is, dan dat ik mijn innige bede niet juist nu zou uiten, dat u, mijn vriend, het bezit van zulk een schat nog lang moge bewaard blijven“¹⁾.

Op zestienjarigen leeftijd werd Fabius als student ingeschreven aan de Leidsche Hoogeschool. Hij studeerde daar rechten onder leiding van Buys, Modderman, Faure en anderen. In 1878 promoveerde hij summa cum laude tot doctor in de beide rechten op een dissertatie over „De leer der soevereiniteit“. Na eenigen tijd werkzaam geweest te zijn aan de provinciale griffie van Drente werd hij benoemd tot hoogleeraar aan de Vrije Universiteit. Een dag nadat deze stichting door dr A. Kuyper geopend was met een rede over „Sovereiniteit in eigen kring“, dus op den 21en October 1880, hield Fabius er zijn inaugurele oratie over „De goddelijkheid van het recht“. Het hoogleeraarsambt in de juridische faculteit heeft hij bekleed tot 1 December 1921, nadat hem „op zijn verzoek“ eervol ontslag uit dit ambt werd verleend. Tot dat „verzoek“ was hij praktisch gedwongen door een besluit van de directeuren van de vereniging voor H.O. op G.G. Fabius was in dat jaar 70 jaar oud geworden. Maar hij bleef gewoon college geven en dacht er blijkbaar niet aan wegens het bereiken van dien leeftijd emeritus te worden. Toen hebben directeuren uitgesproken, dat het hoogleeraarsambt onverenigbaar was met het lidmaatschap van den Raad van State, als hoedanig professor Fabius in 1919 was benoemd. Daardoor was hij genoodzaakt ontslag te nemen. Een noodzaak, waarover hij zich nog in 1930 in een tafelrede, uitgesproken aan het lustrumdinier van het studentencorps van de V.U., openlijk beklagde. Zoo

¹⁾ D. P. D. Fabius: Dr Mr Willem van den Bergh, Amsterdam 1920, pag. 11, noot 1.

eindigde zijn hoogleeraarschap. Jaren lang, den eersten tijd na de opening en voorts na het heengaan van de hoogleeraren W. H. en A. F. de Savornin Lohman, van 1895/96 tot 1904, heeft hij „als een Atlas“, gelijk prof. dr H. H. Kuyper het bij het V.U.-jubileum in 1930 uitdrukte, „heel den last van een geheele faculteit op de schouders getorst“.

Bij zijn feitelijk ontslag als hoogleeraar schreef ds Vonkenberg in het Gereformeerd Jongelingsblad van 19 Augustus 1921:

„Wat eerst bij geruchte rondliep, wordt dan nu als waarheid bevestigd: prof. Fabius krijgt zijn ontslag als hoogleeraar aan de Vrije Universiteit.“

O ja, we weten 't ook wel: formeel is 't anders.

Prof. Fabius mocht kiezen!

Of Staatsraad of hoogleeraar!

Z. Hooggel. „mag“ kiezen.

Zoo gaarne hadden we gezien, dat dit pijnlijke en droeve feit ons Calvinistische volk was bespaard.

Veertig jaren hoogleeraar; vergrisd in den dienst der Calvinistische wetenschap en nu..... zijdelings gedwongen om heen te gaan!

Eerlijk gezegd — men houde 't ons ten goede! — begrijpen wij niet, hoe Directeuren der Vrije Universiteit zóó kunnen handelen.

En dan in dezen tijd, waarin het bestaan der V.U. wankelt.

Waarom al 't mogelijke moest worden gedaan, om de liefde van het Gereformeerde volksdeel te winnen en te vermenigvuldigen.

We zijn echter van meening, dat zulks op deze wijze niet gaat.

Dat men wel zoo doende bij een groot deel van ons Calvinistisch volk de liefde verkoelt en de genegenheid doet afnemen.

Ons volk voelt instinctief, dat achter het gedwongen heengaan van prof. Fabius iets anders schuilt.

„Wat?..... 't Ware beter, daar openlijk voor uit te komen.“

Ieder voelt wel, dat 't 'm niet zit in de combinatie van meerdere betrekkingen.

Wie denkt niet aan de geweldige werkzaamheden, buiten den professoralen arbeid om, die verricht werden door de professoren Kuyper, Woltjer, Bavinck?

En nimmer nog gevoelden Directeuren zich genoopt, beperkende bepalingen te maken, dan nu, nu 't prof. Fabius betreft.

Van prof. Diepenhorst, lid der Eerste Kamer, hoofdredacteur van een dagblad, medewerker aan verschillende periodieken, in woord en geschrift veelvuldig naar voren tredend, — hebben we niet hooren reppen.

Wij verwonderen ons dus wel, dat de hoogleeraar Fabius onder curatele gesteld moest worden, zoodat hem niet zelf ter beoordeeling overbleef, wat Z. Hooggel. zou kunnen combineren.

't Doet ons leed. En we vermoeden, dat 't Fabius diep krenken zal.

Doch hij koos zich tot devies Groen's levensleuze: Terar dum prosum!

D.w.z. dat ik vertere, — als ik slechts nuttig mag zijn!

Een maand tevoren had dezelfde Hoofdredacteur van het Jongelingsblad geschreven, naar aanleiding van Fabius' zeventigsten verjaardag:

„Men heeft hem doodgeswegen.“

En betreurt dan achteraf, dat zijn invloed niet grooter is geweest!

Op zijn jubileum komt er hier en daar een woord van hulde, dat moeilijk ernstig gemeend kan worden geacht.

Beter dan een woord zou zijn een daad van hulde! Zoo preekt b.v. ook „de Standaard“, ons a.r. hoofdorgaan, prof. Fabius (6 Juli j.l.) om zijn „onwrikbare beginselvastheid“.

Jammer maar, dat die „onwrikbare beginselvastheid“ nimmer om prijs werd gesteld.

Nu reeds meer dan twaalf jaren lang doet Fabius maand op maand uitgaan zijn „Studien en Schetsen“,